

## Jegyzetek

1. Köszönöm Lakatos Andrásnak, hogy tájékoztatott a Vas István-hagyaték állapotáról, és köszönöm Rózsafalvi Zsuzsannának, hogy átnevezte részemre a hagyatékot.
2. Vas István: ERŐLTETETT MENET. BESZÉLGETÉS LATOR LÁSZLÓVAL. In: Vas István: IGEN IS, NEM IS. Szépirodalmi, 1987. 251. o.; ill. Vas István: EGY VERS ÜRÜGYÉN. BESZÉLGETÉS LATOR LÁSZLÓVAL. Uo. 274–275. o.
3. Vas István: MÉRT VIJJOG A SASKESELYŰ. Szépirodalmi, 1981. Második kötet, 177. o.
4. Vas István: EGY VERS ÜRÜGYÉN. BESZÉLGETÉS LATOR LÁSZLÓVAL. In: Vas István: IGEN IS, NEM IS, i. m. 274. o.
5. Kun Miklós: UTÓIRAT EGY INTERJÚ SZÖVEGÉHEZ. *Irodalomtörténet*, 1985. 3. sz. 614. o. A „növelő *közösség*” a Szegedi Fialok Művészeti Kollégiumára vonatkozik.
6. Kun Miklós: KEDVES HILDA. EGY ELMEORVOS AZ ELMEBETEG HUSZADIK SZÁZADBAN. *Medicina*, 2004. 59. o.
7. Szauer László: EMLÉKEIM A MUNKASZOLGÁLATRÓL. In: Szele Anna, Szele György (szerk.): KÉNYSZERMUNKA, ERŐLTETETT MENET, TÖMEGHALÁL. TŰLÉLŐ BORI MUNKASZOLGÁLATOSOK VISSZAEMLEKEZÉSEI. Makkabi, 2004. 48–50. o.
8. Kádár István: BORTÓL A BALTI-TENGERIG. In: Szele Anna, Szele György (szerk.): i. m. 142–160. o.
9. Radnóti Miklós hagyatéka, MTA Kézirattár (feldolgozás alatt).
10. Uo.

## Rába György

# A LYUKAS TENYERŰ

Hol a büszkeség aranygyűrűje  
 mikor vesztettem el s miért  
 hát a még tündöklőbb önbizalom  
 s telivére nekirugaszkodás  
 ha lábát törte milyen akadályon  
 megtölthető így kárvallással  
 akár egy tágas palota  
 és még amiről halkan szólnék  
 vagy csak magamba fojtva  
 epés irigykedés  
 fűtőanyaga olykor haladásnak  
 számon kívül maradtak a dzsinnek  
 kezén tengődnek tán el is enyésznek  
 micsoda aranycsináló bővelkedés  
 rá a létige múlt ideje szabva  
 legalább a veszteséglistán  
 ínyenckedhetem borzonghatok is  
 az emberi hajlam kiáradásán  
 s az emberen túli erőkn

## SZÓLÓTÓKE

Azt sutorogja mélyre  
mélyebbre még mélyebbre fúrom  
szomjas gyökereimet  
amit nem lát a szem  
ahonnan hang se szól  
onnan táplálkozom  
ámulva a felszín alá  
döbbennél rá csomós karomra  
ásó karmaimra  
hizlal engem elevenek  
anyja a jótevő fény  
törzsemen hitte volna  
valaki nevel különös  
zsongító levű fürtöket  
gömbölyűségbe rejtett  
kecskebukázni indító  
kurjongatásra készítő  
napok magmáját kitáró  
létet átalakulást  
akkor megtudhatod  
nem az vagy aki voltál  
akinek hitted magadat  
azt gondolod aki nézel  
leveles zöld tenyészet  
csak színt formát cserélő  
vagyok kézhez juházó  
de te csupán a felhám  
titkosírásának böngészője  
földes órák bolondítóját  
szépen süvegelj meg

Imre Flóra

---

## SZERETNÉK

öledbe ülni hogy szeretnék  
mellkasodhoz szorítva arcom  
keskeny ujjaid rejtett kertjét  
ujjaimmal bebarangolnom

ajkammal feszes finom nyakadat  
simogatni s a bal karommal  
valószínűtlen karcsú derekad  
átfogva lenni csak karodban

hogy szeretnék nem szeretni  
vagy legalább nem ilyen vágygal  
csak nézni arcod s közben semmi  
mást nem gondolni mint hogy láttam

az angyalt itt a sáros föld felett  
nézni fáradt szeptemberkéek szemed

Térey János

---

## JÁZMINILLATÚ ALAGUTAK

Részlet a „Protokoll” című verses elbeszélésből

Január vége keleten találja.  
Volt állomáshelyére, Tel-Avivba  
A tűzszünet delén megérkezik  
Kollégájával, Binderrel, vasárnap,  
Az életunt és csüggedt Mátrai.  
Vége a háromhetes háborúnak,  
És Gáza csöndes, Gáza újra csöndes:  
Keretében nem maradt kő kövön.  
Fejből ismert reptér, Ben Gurion!,  
A végeláthatatlan folyosókkal.  
Útlevelét lapozzák, és: „Todá”.  
Itt volt ő követségi attasé  
Három mozgalmas évig. Tel-Aviv  
Fehér kockái közt volt ifjú, boldog.  
Egyetem után járt itt legelőször,  
Emlékszik, akkor más volt még a *skyline*;  
Fantáziátlanabb. Visszafogottabb.  
A tenger fölött a fénykorra ébred.  
Három vagy négy órát aludt? Agyában  
Egy továbbképzés szép emlékei,  
Nőké, elnyújtott konferenciáké.  
A humusz íze, dús, felejthetetlen.  
Itt volt kíváncsi, huszonevesen,  
Ambiciózus, apró külügyér.

„Van benne valami vidékies.  
Metropolis, de párnázottan intim.  
A jázminillatú alagutak,  
Csavart törzsű fák, lomb mögött sok erkély:  
A barlangos, puha fügefaallék!  
A Dizengoff, ahol mindig öröm  
A sarkon roppanós epret harapni.  
A Rotschild bulvár nagy örökösnoi.  
Kirakatok előtt, zsúfolt cafékban  
A rozmaring- vagy gránátalmaízű  
Szefárd és askenázi lányok, uhh...”  
A követségen vizitel. S a Pinkász  
Utcából, huss, a tengerhez siet.  
Tévét hava. Bolond szerencse, húsz fok.  
Ez itt a kedvenc partja. Otthonos  
A Sheraton s a Hilton közti sávon,  
A vendéglők csíkos napszékein.

Binder leragad a falafelesnél;  
Mátrai megtekinti a dagályt,  
Nyakkendőjét megoldja, és az abroncs-  
Nyomokkal fölszántott homokba gázol.  
„Ugye *nem* katonai helikopter  
Cirkál e mézes partszakasz fölött?  
A detektoros férfi a homokban  
Ugye *nem* elrejtett aknát keres?”,  
Dobja föl két kérdését Mátrai,  
S mert egyedül van, persze önmagának.  
Most semmi kedve bombáktól vacogni.  
Most nem fél; régen félt, a második,  
Vad intifáda idején. Nagyon.  
A plázákat kerülte. Gyorsbüfékben  
Kosztolt, rusztikus ételt. Hátranézett  
Minden percben, ha bejött valaki;  
Követve ösztönét, ő elkerülte  
A bombát a buszpályaudvaron,  
Ő el: a harag valamennyi napját.  
Azóta ott a Fal, a biztosíték,  
A majdnem-biztosíték. Ritka rút.  
Saját magát nem félti, mert minek,  
Gondolva, csalánba nem üt a mennykő.  
Nem számol tűzzel, eltévedt golyóval  
Vagy eltérített buldózerrel, úgyhogy  
A téli terrort sem félné, habár  
Nem tudja, kényes testét mire őrzi,  
Nem tudja, fényes esze mire jó.  
Felejtene a földi hivatást;  
Halandó. Hosszú távú terve nincsen.

A hullámokkal tölti idejét;  
 Széket tol a parti őrség elé,  
 S éjjel kábán lesi a víz színén  
 A partszegéllyel párhuzamosan,  
 Rakétaként végigfutó taréjt,  
 Hermon-hegyi vörösborral kezében.  
 Elnyújtózik a hűlő homokon.  
 Agyában Pest. A Blaha Lujza tér.  
 A Jelen nevű kocsmá. Fruzsina.  
 „Valamit elnéztem. Nyilván öregszem.  
 Konkrétan azt hittem, csábít... Nagyon-  
 Nagyon elgaloppíroztam magam?  
 Fáziskésés. Amikorra beértem,  
 Ő már régen elindult másfelé...  
 De mi ez ahhoz képest, ami... itt folyt;  
 És folyik, békétlen vasak között?  
 A gócban, mely végleg gyógyíthatatlan.”  
 Addig van itt, ameddig a Golán-  
 Fennsík nektárja kitart a palackban.  
 Jó másfél hétre jött; tesz egy rutinkört,  
 Hisz terepbejárásra érkezett  
 A téli eukaliptuszfák alá,  
 Skultéti útját előkészítendő.  
 Itt tölt tíz hasznos napot Mátrai  
 Napi kontaktban a miniszterével,  
 Hogy megszemlélje a helyszíneket,  
 Ahol Skultéti tárgyalásba kezd majd;  
 S ahová este megy „kikapcsolódni”.  
 Végignézi előjegyzéseit  
 A gépén. Törli bíbor homlokát,  
 Míg Binderrel kávézik, Mátrai.  
 „Ma a rezidencia, Tel-Avivban;  
 Szerdán az összes szóba jöhető  
 Minisztériumok és Jeruzsálem.  
 Nívós éttermeket ajánlanak  
 A delegációnak... Van fogalmam.  
 Informáltak, Skultéti még soha  
 Nem volt a Jad Vasemben. Délután kell  
 Érkezniük nemes szokás szerint,  
 Hogy Jeruzsálem csillagos egét  
 Lássák legvégül...”, mondja Mátrai.  
 „Feleséggel jön?”, kérdi Binder. „Úgy van.”

Bort tölt elalvás előtt Mátrai.  
 „Volt Izraelben három mozgalmas évem.”  
 S lesz hosszú hétvégéje, szabadon  
 Bejárni ifjúkora tájait;  
 Kivéve Gázát: kiszámíthatatlan,

Mibe szaladna ott belé vakon,  
Ha nem volna egyébként is határzár.  
„Nyújtózni egyet...” Másnap a kíváncsi  
Binder bevásárol a Sejnkinen  
– Sosem járt még itt, kapkod izgatottan –,  
S ebéd után, pedig meg sem beszéltek,  
A Ben Cion sétányán összefutnak,  
Mintha Pesten. „Mondom, ez otthonos hely!”  
Lesétálva a szállodasoron,  
Egy mecset hímes udvarára látnak.  
Akár egy klub, nyitott. Vár a terített  
Asztal a fűvön. Oldalt lábmosó.  
Mennek Jaffa minaretjei felé;  
Délnek fordulnak, pont amerre Gáza –  
„...Ez presztízsbombázás volt, nemde?” „Válasz  
A presztízsprovokációkra, drága Binder.”  
„Mondjuk így, túl véres önvédelem.  
Eltúlzott erődemonstráció,  
Szerintem”, véli elborulva Binder.  
„Ha Izrael nem gyakorol önfegyelmet,  
Annak oka van.” „Pont így gondolom” –  
A magyar szóra hozzájuk szegődik  
Egy magyar ajkú harcos. Tartalékos.  
Kísimult, leszerelő hangulatban,  
Halkan, de meggyőződéssel beszél:  
„Féltem a zsinagógát Askelónban:  
Jól ismerem, mert a makói templom  
Másolata, megszólalásig. És ha  
Féltem, Makót is féltem Askelónban.”  
Mokány, szemüveges, huszonöt éves,  
Azelőtt textilcégnél dolgozott  
Pesten. Majd a libanoni határnál...  
„Az első bevetés?...” „Nem Hollywood.  
Aztán csak megszokod.” És mosolyog.  
„Fél négyzetméterről se mondanék le,  
Uraim. Fél centit se vissza.” „Akkor  
Sosem lesz béke.” „Volt valaha béke?...  
Maguk zsidók?”, kérdi a hetyke harcos.  
Egy kurta „Nem”. „Én igen”, mondja Binder.  
„De nem zelóta.” Kezet ráznak. Aztán  
A kikötő fölötti dombtetőről  
A mecsetek világi zöld neonját  
Bámulják Binderrel, mélázva. Hallják  
A Jaffa alatt zümmögő müezzint:  
Erősítővel támogatva kezdi,  
S közeli szomszédjával felesel  
A felhőkarcolók tövében. Összhang.

Mennek, megbabonázva, vissza. A  
 Pár éve fölrobbantott technodiszkó  
 Helyén emlékmű, héber és cirill  
 Betűkkel. Bevándorló tinilányok  
 Táncoltak éjjel, buta zene bömbölt –  
 S valaki, töltetekkel az övén,  
 Valaki, töltetekkel a szívében,  
 Elindult a tánctér felé a parton;  
 És belépett egy ajtón, ment a pulthoz.

Másnap a homokszínű Jeruzsálem.  
 Bejelentkeznek Binder s Mátrai  
 A protokollostályon a külügyben;  
 Ágoston otthonosan forog erre,  
 Akcentusáról tudják, hogy magyar.  
 Aztán ebéd a helyi kollégákkal,  
 S a kecskesajttal töltött tintahal.  
 „Akik rangban a mi rokonaink,  
 Ők mindig a legszórakoztatóbbak.  
 Őnáluk följobb csak egy fokkal is  
 Kötelező az udvari merevség.  
 Ó, fogadások, tiszteletkörök!”  
 Egy billenő üvegajtó mögött  
 Meglátják a külügyminiszter asszonyt,  
 Kísérettel. A helyi protokollos  
 Nem hagyná ki az alkalmat, vetődik,  
 És bemutatja Bindert, Mátrait.  
 A szőke nő szapora kézfogása.  
 Decens nadrágkosztümje. Órarendje:  
 Szellős öt perce van akárkire.  
 Meleg, de nem személynek szánt mosoly.  
 Volt hírszerző... Határozott, kemény nő,  
 A hadseregben kezdte, mint az ászok,  
 Rutinnal kérdez, és ha kényszerítik:  
 Aránytalanul alkalmaz erőt.  
 Egy asszisztens jön. „Helyzet van!” – behívják,  
 S bár visszatér, de csak, hogy exkuzáljon.  
 „Rokonszenvesnek látszottam? Talán.  
 Nem számítok. Egy budapesti kis hal”,  
 Gondolja Mátrai a folyosón.  
 Prezentációk, nem lehet megúszni:  
 Végigzuhanak pár emeleten,  
 Osztályon, alosztályon, teakonyhán...  
 Kneszet. A biztonsági ellenőrzés  
 Legtöbbet próbált magasiskolája  
 Becsületéért fönt is csak kitesz;  
 Igen, Binder háromszor is csipog  
 Csörgő agorótjaival. „De kínos.”

Büfé. Mindenki oroszul beszél.  
Szivarra gyújt a Kneszetből jövet,  
A Templomhegy tövében Mátrai.  
Újoncot avatnak a Siratófal  
Tövében. Üdítően hat az esztrád.  
„Nem olyan jó ötlet, hogy éppen itt,  
Az alapokig rontott szenthelyen.  
Katonazenével. A Szikla alján.”  
Éneklő hangon morajlanak az  
Asztalnál hajbókoló hászidok.  
A női szektor, kerítés mögött,  
A férfirésznél sokkal népesebb:  
Ott sorba állnak egy erős imáért,  
A hozzáférés itt az egyszerűbb:  
Itt lép a fal tövébe Mátrai.  
Embert próbáló lecke, önfegyelmet  
Mutatni, elszámolni háromig,  
S *nem* írni jókívánságcédulát.  
„Vagy mégis írni; írjak, bassza meg?  
Egy-kettő...” Rajta, szégyellnie nem kell;  
Már ott virít a cédula a résben.  
Az utca máshol csupa nyugtalanság.  
Jön értük a sofőrjük. Odalent,  
A sarkon túl: tapintható feszültség,  
A zebrán gyorsan fölmagaslik egy  
Fekete fejkendős arab fiú,  
Vicsorít, aztán emeli kezét,  
Beint a horgolt kipás telepesnek,  
Ki terepjáróval vár a pirosnál.  
Más pontokon már-már moll az idill.

Mátrai úgy dönt, még ma elviszi  
Bindert az ultraortodox vidékre.  
Sok rebbenékeny nő, a Rebbelében  
Száz lánya társalog az utakon:  
Meá Seárim. Megkopott negyed  
– „Eleve megkopottra építették?” –,  
Salétromos zug. Itt él Evelin,  
Ki padtársa volt a gimnáziumban,  
S a barátnője hosszú évekig. De végül  
Egy talmudista felesége lett.  
„Most Alizának hívják, úgy tudom.  
Ha szembejönne... Meg se gondolom.  
Haját lenyírta. Parókája van.  
A harisnyája barna. A cipője  
Lapos. Fekete kardigánt visel,  
Mint itt mindegyik nő. A ritka teste  
Formátlan három-négy szülés után...

Hogy fölhívhattam volna?... Nem szabad.  
 Négyszemközt soha többé. Ha jelen van  
 Egy harmadik személy, talán. Kezet  
 Se foghatnánk. Puszikról nem beszélve.”  
 Sóhajt egyet. Aztán tíz sékelért  
 Kipát tesz föl, s a henteshez betérve,  
 Csomagoltat magának ezt meg azt;  
 Csak néz, de példáját követi Binder.  
 Minden procc ételnél jobban esik  
 Pár falat kóser libamáj az utcán.  
 „Egy csipetnyi élő Galícia!,  
 Tömény és forró *stell*-hangulattal,  
 És fekete-fehér lakóival,  
 Akiket helyben »pingvinnek« neveznek;  
 Utcáikon a savanyú szegénység:  
 Önként választott, cifra nyomorúság,  
 Önként vállalták a színes sikátort.  
 A tábla az illendő viseletről...  
 A dekoltázst befödni! Semmi tarkát!  
 A miniszoknyáért megkövezés jár.”  
 Sétálnak, Binder álmétkodva néz.  
 Folyton transzban, bódult tekintetű,  
 Angolnaként cikázó bóherek  
 Titkokkal telve alig sem figyelnek  
 A szembejövőre. Majd' fellökik.  
 Illat tódul népkonyhák ajtajából;  
 Jesivák fénye; csobognak a mikvék.  
 „Aliza férje Talmudot tanul.  
 Segélyből élnek. Méltányos az állam.  
 Ez csodálatra méltó naplopás:  
 Imáik tartják fönt az államot,  
 Amelyet nem ismernek el.” „Csekélység.”  
 „És fűszálat keresztbe... Azt soha.  
 Fegyvert a kézbe? Azt soha.” „Csekélység.”  
 „Tízezer oldal, sűrűn nyomtatott lap,  
 Tizenkét óra Talmud, semmi más,  
 Hajnaltól estig Talmud, semmi más.”

Másnap, szép fényes reggel Mátrai  
 Ramallah határán üzenetet kap,  
 Hogy palesztin mobilszolgáltatóra  
 Csatlakozott a gépe. „Marhaba...”,  
 Köszönti Mátrait a fiatal cég.  
 A sárga rendszámok helyett a zöldek;  
 Az utcán él mindenki, sűrű sodrás.  
 Sok módos, pasztell lakópark után  
 Csupasz kőkockáknak tűnnek a házak.  
 Másnaposan a magyar konzulátust

Keresik föl egy villásreggeli  
Kedvéért – „Avokádókrém, csodás!” –,  
S komor híreket váltanak az Öntött  
Ólom hadművelettel kapcsolatban;  
S tempósan autóznak visszafelé.  
Binder hümmög. Füstölgő cigarettát  
Vesz észre a benzinkutas kezében,  
Amíg az teletölti a kocsit.  
„Tankoljunk máshol, ez életveszély!”,  
Ordít faarcú sofőrjük fülébe.  
A sofőr hozzászokott, füle botját  
Se mozdítja. „Hagyd a fenébe, virtus”,  
Nyugtatja Bindert halkan Mátrai.  
A követségi rendszám megteszi  
Hatását, s végre, mikor kitolatnak,  
A fickó nevet, elnyomja a dekket,  
De biztos, hogy meggyújt egy másikat  
Fél perc múltán, ugyanígy, ugyanígy.

Délben kirándulnak Mátraiék.  
Mielőtt végleg elfelejtenék  
Őt az utak, végigmegy rajtuk újra.  
„Portyázik, s hinti szerteszét az ember  
Pilláját, hajszáját és nedveit;  
Belékerül a keringésbe száz  
Helyen, és tízezer helyen enyészik  
Akárhány ékünk, leplünk, hulladékunk.”  
Mennyit csatangolt itt ifjúkorában!  
Nem, nem kért autót, ahhoz túl sokat  
Ivott akkortájt, inkább buszra ült  
(A biztonsági kockázat magas volt).  
Sorjázta szfinxekként egymás után  
A dombok nagy, marsbéli kúpjai  
A júdeai sziklasivatagban.  
Egy beduin bádofalu. „Ezek  
Itt élnek? Tényleg kecskékkel? Komoly?”  
Egy félig leégett pálmaliget  
Mellett haladtak el. Üszkös levélrend.  
Egy ellenőrzőpont, lőszer, homokzsák.  
Tár Ciszjordánia. Egy laktanya,  
Üres. Élettelen, kopár, csupasz part.  
Mínusz négyszázon fekszik Ein Gedi,  
Hol két nap után kiszikkadt a jókedv;  
Emlékszik mindenre. Mikor a bőre  
A Holt-tenger vizétől olajos volt.  
A szárazföld legmélye – „Az a mélyföld,  
Nem életem lapálya!” – zord gödör,  
Aligse kiépített strand a parton,

Melyhez meredély vezetett, de nem volt  
 Seholy egy pad, s a zuhanyrózsa hörgött:  
 Kiábrándító, világvégi pangás,  
 Hervasztóan szép. Ezt se hitte volna.  
 Az érdes lejtőn botladozva, látta,  
 Jönnek az amerikai turisták  
 A kibucbéli panzióból, és  
 Káromkodnak a köveken a lányok.  
 Késéles kavics hasogatta talpát;  
 Aztán a vízbe, lassacskán. Az érzés,  
 Mintha tömény higanyba mártaná  
 A testét. Sótól tüskés köveken  
 Botorkált föl a zöldellő kibucba.  
 S a jóléti, nagy macskák odafönt!  
 Bennük hihetetlen bizalom élt,  
 Nem úgy, mint nagyvárosi társaikban.  
 Az otthonuk e pompás panzió;  
 Üldözték, a lábához dörgölözve.  
 S egy a lábánál alszik... arra ébredt.

Most Binderrel, sofőrrel érkezik.  
 A régen nem tapasztalt tériszony  
 Masada napsütötte kőplatóján  
 Lepi meg Mátrait, mikor kilép  
 A libegőről a rámpára. „Jézus...  
 Binder, te láttál már ehhez hasonlót?”  
 Nem, Binder nem látott. Korláthoz állnak,  
 Mátrai előredől, s visszahőköl.  
 Szédülni így csak álmában szokott.  
 Először lázasan jött, föl se tűntek  
 A dermesztően óriás arányok;  
 Egy rőtes bolygó vad domborzata:  
 Körben homorú hegykaréj; vörös  
 Kovakőszirtek közt keskeny kanyon;  
 Életnek legparányibb nyoma sem;  
 Kőgörgeteg a vádik vályújában.  
 Akkor félórába is beletelt,  
 Míg beszkenyelte a szeme a látványt,  
 Hogy hol van itt a magasság s a mélység,  
 Hogy merre hány méter a szakadék;  
 S hol volt a fellegvár, a tér, a raktár.  
 A mélyben fél tucat római tábor  
 Kőtörlesszal határolt négyszöge:  
 Az ostrom hevéről enged fogalmat  
 Alkotnia. Beleborzong a tétbe.  
 „Ők itt szorongtak, itt harcoltak, és  
 Tömérdek vizük volt. Itt fuldokoltak,  
 Mikor próbálták kifüstölni őket.

A szél megfordult, és leszállt a szikra;  
A római seregre szállt a tűz,  
De végül újra rájuk, őfeléjük...  
Ígért-e Isten bármilyen menekvést?  
Ígért-e bármit, amit megszegett?...  
Mikor kámforrá vált minden remény,  
Eldöntötték, megölik magukat.  
Sorsot húztak, ki döf le kit. Avégre –”  
Esik a fény. Elfekszik a napon,  
A kiapadt ciszterna pereménél  
A gyöngyöző homlokú Mátrai.  
Most megtorpan. „Nem kapok levegőt.”  
Fullad. Vízébe kortyol, nehezen nyel,  
A torkában gyilkos gombócot érez,  
Mint a nagybátyja. „Hé, korai volna!”  
Binder figyel, segítene, ha tudna,  
Ott terem. Szabadkozik Mátrai.  
Binder köröket ír le. Látja, társa  
Egészen tehetetlen. Teljesen tört.  
Föladná állását Tévét havában;  
Felejtene migrénes hivatását,  
Az etikettet és miniszterét.  
Pirulás nélkül elterül hanyatt.  
„Megint hogy fölcsap reggel a reménység!  
S hová torkollik. Megint sehová.  
Megint a mohón sürgetett csoda.  
Masada nem eshet el újra, szentség.”  
De ő a földön. Mindeneknek alján.  
Fekete kedve – hűséges kuttyája –  
Azt hitte, Tel-Avivban elmaradt,  
De újra ott csahol lábainál.  
E szélcsiszolta kő, e körbe-szurdok  
Fennsík lesz végső pihenőhelye.  
Fektében néz az irgalmatlan égre.  
„Megint a rosszkedvem napoztatom,  
Gyászolva néhány sosemvolt esélyt;  
De mi ez, ahhoz képest, ami itt folyt?  
Mi ahhoz képest, ami Masada.  
Homlokom süttetem e zátonyon,  
E mindenekfölötti sziklaszírtén.  
Masada nem eshet el újra, tény.”  
A kövek árnyéka megnyúlik. Aztán  
Hangszóró közli, zárnak, máris indul  
Az utolsó lanovka lefelé. Most  
Autóval jöttek. Menetrend szerinti  
Busz hozta régen. A szomszéd ülésen  
Katonalány ült, Malka vagy Cippóra...  
Nagyon szőke és nagyon kék szemű.

Sapkáját váll-lapjába tűzte. Szép volt.  
 A géppuskája a vállára vetve;  
 A tus Mátrai combjának ütődött,  
 De nem nevettek. Csak fakó mosoly.  
 „Megőrjít ez az egyenruhafétis.  
 Megőrjít, és mindjárt jobban vagyok”,  
 Gondolta akkor, kissé fölspannoltan.  
 „Katonanők és katonafiúk,  
 Akik most szereltek le; és akik nem:  
 Kétségbeejtően fiatalok,  
 Lehetnének lányaim, fiaim”,  
 Gondolja most, a követségi autó  
 Anyósülésén, Binder oldalán.  
 Mert ő már nem fiatal, ez világos.

Északra vágyik, vad nosztalgiával.  
 Evelinnel a szakítás előtt  
 Itt voltak ketten utoljára együtt.  
 A sofőrjüknek szabadnapja van,  
 Partizik Binder, nem érdekli észak,  
 Úgyhogy most egyedül és busszal indul  
 A hú fenyők földjére Mátrai.  
 Újságosstand. Magyar nyelvű lapot vesz.  
 Megható ez az intim kisközösség,  
 Amely a magyar szöglet. És a lapjuk  
 Olyan bizalmas, mint egy őrsi napló;  
 Hogy „Házibál volt Fleischmann Rózsínál”;  
 Hogy „Eltemettük Grünwald Endre bácsit”;  
 Hogy Ahmed, a palesztin kisleány,  
 Ki Gázavárosból jött, betegen...  
 Nos, Ahmed újra egészségnek örvend.  
 Rákos volt. S megmentették Izraelben.  
 És Ahmedet doktor Gonda kezelte:  
 „Én nem petrodollárért gyógyítok”,  
 Vallja meg Gonda, rendkívül szerényen  
 Bevallja: „Gyógyítok, nem gyilkolok.”  
 „Szép tőle. Gyógyít, éspedig *akárkit*.  
 Hisz orvos. Erre tette le az esküt.  
 A dolgát végzi. Mít dicsekszik avval?”,  
 Füstölög Mátrai a lap fölött.  
 Villognak kétfelé, úton Tibériásba  
 A fűrges sztrádával kettébe metszett  
 Mészáló masszívumok rétegei.  
 „Ez az olajfa bogyót nem terem.  
 És nem terem gyümölcsöt ez az élet”,  
 Gondolja, s magára vet: Mátrai.  
 A hegy mögött csillan a Genezáret,  
 Egy sokkal tengerszerűbb Balaton;

De ugyanaz az átható smaragdzöld  
A színe, éppoly gyermekkori tónus;  
S fölötte nem a termő Badacsony  
Magasodik érett szőlőivel,  
Hanem maga a vérlepett Golán.  
„A helyzet kulcsa. Másképp védhetetlen  
A tóvidék, s kiszolgáltatva népe –  
Hát oltalmazza örökre a Cáhál.  
Toborzóindulók a megafonban...  
Hm. Más, mint otthon az ötvenes évek  
Nyarán az optimista lendület.”  
Szabadstrand. Evelinnel itt fürödtek,  
De most három kövérkés maffiózó  
Piknikezik a parton. Csöpp eső.  
A vízen járás roppant csábítása  
Most nem kísérti meg, mint régen, egyszer.  
Vígán indul tovább. Az ablakon túl  
A fenyves lankák, zöld Galilea.  
Cfátban, már a libanoni határnál  
Elektromos klezmertől zeng a keskeny  
Szerpentin. Házibuli-hangulat van!  
„Van vidámabb hely, van kicsattanóbb, mint  
Egy kabbalista központ, pénteken?  
Minden sarokban elbújt egy cadik.”  
A buliautó hangszórója bömböl,  
S a kocsni mellett ugráló fiúk.  
Futnak, táncolnak Mátrai körül.  
„Szerintük már megjött a Messiás!  
Itt van közöttünk, lent a Messiás!”  
Elemi öröm. „Még följebb, tovább!”

...S kihaltabb nincs, mint Haifa péntek este,  
Mikor beáll a Sabbat, az imákkal,  
Utolsó buszok futnak befelé;  
A taxis drágít, siet a családhoz,  
S futtában örömlányokat ajánl;  
Belép az ünnep, és Sabbat Salom!,  
Bejön a Sabbat, borral és kaláccsal;  
S nincs mézesebb, mint Haifa péntek este  
– Az összehúzó, komoly családok,  
Unokakoszorú a nagyszülőknél –,  
A mélységes szentestehangulat.  
„Sabbat Salom.” A portán ég a gyertya.  
„Elapad bennem lassan az alázat.  
Fogyok. Öregszem. Lassan föladat  
A mindegy milyen ünnepet megélni:  
Túlesnék rajta, és mihamarabb,  
Nevetséges félelmeimmel. Ennyit

Tudok, túlesni. Ennyit sem tudok.”  
Binder sem kísérte el. Egyedül  
Foglal szobát, azért sem ugyanazt...  
Próbálkozik, de nem tud elaludni  
A folytonos, hangos burukkolástól.  
A billenőablak megrezzen, újabb  
Galamb szállt párkányára. „Hess, madár.”  
Sétálni indul. Ahogy vagy hat éve,  
Csúsós a mésző járda mindenütt  
A zord kikötői negyedben,  
Ahol besűrűsödik a sötét.  
Lapul vagy súlyos öklét lengeti  
Az alulvilágított bűn, az érdes  
Utcán, a Kármel-hegyre fölfelé;  
Itt: levantei sikátorhomály,  
Ott: szinte caracasi indulat.  
A lepusztult házak közt fölmagaslik  
A tájék legmarkánsabb oszlopa,  
Egy arab stílű gabonasiló,  
Áttört betonpártázatával. „És  
Ahol mi... Evelinnel andalogtunk:  
Ott nincs átjárás. Az utat elállták.  
A torkolatban fekete csoport,  
A sziluettjük nem gerjeszt bizalmat.  
Nem, nem neszeznek. Így fenyegetőbb.”  
Megindulnak felé. Nevén nevezve  
Mátrai Ágostont magát – „Ez én...” –  
Egy átok dörren hirtelen. „Nyomás!  
Kerülni kell nagy ívben. Föl a hegyre.”  
Mátrai visszafordul, és szedi  
A lábát fölfelé a csonka lépcsőn.  
„Inkább elvegyülnék a fönti zölddel,  
A föld feketéjével, mint velük;  
Akárkik ők, a bárki bármije.”  
Most már fél, nem szereti ez a város.  
Fél. Kiveti magából ez a város.  
Amikor szívdobogva hátranéz,  
Szinte csalódott: nem követi senki.  
Panaszos nyávogás üti meg a  
Fülét. A kusza szögesdrót mögül  
Egy fehér foltos, nagy kandúr miákol;  
Utánanézik ennek a panaszos,  
Púpos hátú vadásznak Mátrai:  
„Nem csapda, huhh. Nincs beszorulva, jó.”  
Megsimogatná, de az persze fúj rá.  
„Túlesnék a pénteken alapos,  
Alaptalan félelmeimmel”, szól magában,  
„Nem szabad többet egyedül utaznom,

Mert minden lény és holmi: új ijedség.”  
A karcológ környéke már világos.  
Az arab boltok nyitva. Zene döng.  
Belép a szállodába. Feje fáj.  
Óvatosan kémlelve, ki-kinéz:  
Végig a keskeny hotelfolyosón  
Átlósan az ajtófélfába vert,  
Oltalmazó mezüzék *sín*-betűi  
Csillámlanak a takarékvilágnál.  
Ledől, mert nincs mit tenni; lámpaoltás,  
És most már aztán tényleg: „Lajla tov.”

...Álmában Ahmed újra föltűnik;  
Bindert meg őt konzíliumra hívják,  
Ahmed ágyához, aggódó anyástul,  
Hogy pontos volt-e a terápia.  
Ő csak szabódik (mégse szaktekintély),  
S azt mondja, doktor Gonda esküdött rá,  
Hogy mindent megtesz, és hogy *peace*, meg azt,  
Hogy „Stop the Evil”, és rend lesz a földön... –  
Kelletlenül, de kipihenten ébred.

És délben a Kármel-hegy oldalában,  
A Bahá'í templom mindig fűszeres  
És ciprusalléjú, szörnyen steril  
Operettkertjében sétál le és föl,  
Tört cseréppel fölszórt ösvényeken.  
Bronzpávák gögje. „És maga a Báb,  
Koránjöttek közt a késői isten.”  
S megint a lépcsők, de most lefelé.  
Most minden zárva, ami ivritül van;  
A föld alatt futó siklóvasút is.  
Azon lett rosszul régen Evelin,  
Le kellett szállni; jólesett becézni  
És nyugtatgatni, fönt a szállodában –  
„Na jó, ha most megkérné a kezem,  
Én diadallal mondanék...” Mit is?  
Éttermek lelakatolt ajtaját  
Szemléli, immár farkaséhesen.  
Sebes borzongás fut át Mátrain:  
„Nyitott vendéglő! Végre!” Saslikot  
Rendel egy ostáblázó bácsikától.  
A szökőkút köröndjén föltűnik  
Egy délceg szörmekucsma. Szombaton,  
Az ürességtől kongó Haifában  
Soká faggatja az internetet,  
De minden otthoni hír fölkavarja,  
Ha hivatal, azért; s ha nő, azért.

És hétig effektíve semmi mozgás.  
A pályaudvar bőven zárva még.  
Leül. Vonatra várva hallja egy meccs  
Ujjongó, mormoló alapzaját.  
S hétkor végül megcsörren a lakat,  
Beállítják a karcsú órkaput,  
És beüzemelik a fémdetektort.  
És kezdik. Kurtán még fölhívja Bindert.  
Ellenőrzik, most fölületesen. Utána  
Elindul délnek az első vonat.

Berniczky Éva

## TEMETŐVIRÁG

A rikácsoló öregasszonyhang tolakodóan kísérte az ablak előtt elhaladókat. Olyan erőszakosan bújt a fülükbe, akár valami unalmas közérdekű bejelentés. Blauné hangosbmondóként harsogta diktafonba, ó, istenem, sose felejtsek, az élet szép, és nincs sívár, nyomorult hely, csak legpompásabb, ahol a legmostohább körülmények között is törekszünk a természet helyébe lépni.

Ha nem tökélte volna el, hogy diktafonba sorolja a tapasztaltakat, mi mindent látott, hallott hosszúnak mondható élete folyamán, akkor idők végezetéig sűrűsödik a kifakadhatatlannak hitt hallgatásmassza. Az utolsó tisztas öreg hölgy az unokaöccsétől kapta a hasznos kis szerkentyűt, és nagyon megörült új játékszerének. Amúgy is le szeretne írni vele történeteket, de így sokkal egyszerűbb, szinte semmi energiát nem kell belefektetnie, hogy tisztába tegye és megőrizze a kronológiáját annak, ami ez idáig vele, velük megesett. Majd átadja a kazettákat az utódainak, akik hébe-hóba látogatják, szinte semmit sem tudnak róla, hadd legyen valami fogalmuk, sejtelmük arról, milyen világ múlt el a fejük fölül. Mennyire megismételhetetlenül jó volt fiatalként élni itt, a borzalmak kellős közepén. Legyen az ő feladatuk tetten érni az értelmetlen pillanatok, órák, napok, hetek, hónapok, évek megdicsőülését. Főleg ezért, a megsegítésükre meséli el töviről hegyire, a legapróbb részletekig az egészet a készülékbe.

Azon a tavaszon délutánonként ott ült a nyitott ablakban, virágcserepei között próbálta túlharsogni a sarki pompakút felől jövő zajokat. Mintha a nyomaték kedvéért festette volna rikítóan vad rózsaszínre az ajkát. Messziről nézve szájának élénksége valósággal egybeolvadt mondandójával, mondandója pedig a tátogó amarilliszokkal. Mintha a virágtölcsérek hangosították volna fel emlékeit, mintha diszkrét illatuk helyett üvöltötték volna azt, ami Blaunénak a múltból eszébe jutott. Sirochman munkája közben, ha nem csapott zajt, csak csendesesen húzogatta az ecsetjeit a pácolt fán, kivehetően hallhatta, milyen gyönyörűséges lánykora volt a szembeszomszédnak.

Pedig kegyetlen hideg tél köszöntött rájuk, amikor bejöttek az oroszok. Megszűnt a magyar lánygimnázium, így aztán kénytelenek voltak átiratkozni a szláv nyelvűbe, ahol a németen kívül semmit sem értettek, se a matematikát, se a történelmet. Kiszolgáltá-